

Sámi allaskuvlla strategija

2022–2026

Sisdoallu

1	VIŠUVDNA	2
2	ÁRVVUT.....	2
3	SÁMI ALLASKUVLLA OKTASAŠ MIHTTU JA ÁIGUMUŠAT.....	2
4	OAHPUT	3
4.1	Sámi oahpaheaddjeoahput.....	3
4.2	Sámegiella ja sámi girjjálašvuođa oahput.....	3
4.3	Duodji, dáidda, musihkka ja luohteoahput.....	4
4.4	Servodatdieđa-, boazoealáhus-, eamiálbmotriekte- ja journalistihkkaoahput	4
5	SÁMI LOHKANGUOVDDÁŠ	4
6	DUTKAN, OVDÁNAHTTIN JA GASKKUSTEAPMI	5
7	SERVODATOVDDASVÁSTÁDUS JA GULAHALLAN.....	6
8	EAMIÁLBMOTOVTTASBARGU	6

1 VIŠUVDNA

Sámi universitehta boahtteáiggi Sápmái

- *mii ollašuhttá sámi servodagaid máhttodárbbuid*

2 ÁRVVUT

- **Fátmmasteaddji** – miehtasámi perspektiivvas fátmmasta ja olaha Sámi allaskuvla olles Sámi, buot sámegielaid ja sámi servodagaid. Sámi allaskuvllas galget buohkat dovdat oadjebasvuoda.
- **OvdaváSSI** – Sámi allaskuvla dovdá oahpes bálgáid ja seammás ráhkada ođđa bálgáid amas duovdagiidda. Sámi allaskuvla lea duostilis ođasmahti ja ovdaváSSI Sámis ja eamiálbmotmáilmis.
- **Nannejeaddji** – Sámi allaskuvla nanne sámi gielaid, árvvuid ja máhttovuođuid, ja nu maiddái sámi servodagaid.

3 SÁMI ALLASKUVLLA OKTASAŠ MIHTTU JA ÁIGUMUŠAT

Sámi allaskuvla lea njunuš sámegielat alitoahppo- ja dutkanásahus mii buvttada alladási gelbbolašvuoda mainna ovddida sámi iešmearrideami, guoddevaš ealáhusaid ja servodagaid.

Sámi allaskuvla áigu:

- leat bevtolaš, áigegeuovdilis ja geasuheaddji ásahus mii fállá fátmmasteaddji ja dásseárvosaš birrasa studeanttaide ja bargiide
- nannet studeanttaid ja bargiid rekrutterema
- joatkit nannet ja ovdánahttit organisašuvnna struktuvrra vai nagodit beaktilit olahit áigumušaideamet
- čađahit doaimmaid beaktileamos vuogi mielde ekonomalaš ja fágalaš rámmaeavttuid vuodul
- bargat nannen dihte ásahusa rámmaeavttuid
- guorahallat ja ásahit geográfalaš struktuvrra mii nanne Sámi allaskuvlla sajádaga iešguđet sámi giellaguovlluin ja gokčá sámi servodagaid guovddáš dárbuid
- nannet ja ovdánahttit sámegielaid ja árbeviolaš máhtu fága- ja rájiidrasttildeaddji oahpuid, dutkamiid ja doaimmaid bokte
- searvat duohtandahkat ON guoddevašvuoda mihtomeriid, ON eamiálbmotgielaid logijagi mihtuid ja ON eamiálbmotjulggaštusa
- ovddidit ovttasbargguid eará ásahusaiguin ja gulahallat rahpasit sámi ja eará eamiálbmotservodagaiguin
- ovttas eará allaskuvllaiguin, olahit rievdadusaid universitehtaid akkrediterengáibádusaide
- olahit diedalaš allaskuvlla stáhtusa

4 OAHPUT

Sámi allaskuvlla oahppofálaldagat galget oasisteaset vástidit sámi servodagaid guovddáš máhttodárbbuide ja nannet guoddevaš sámi servodagaid ja birrasa. Sámi árbevirolaš máhttu, kultuvra ja sámegielat leat guovddážis min oahpuin.

Sámi allaskuvla áigu:

- nannet ja ovddidit fágabirrasa vai sahttit ovdánahttit dálá ja boahttevaš oahpuid
- váldit atnui ođđa oahpahusmálliid mat nannejit studeanttaid searvama ja oahppokvalitehta
- oačuhit studeanttaid čađahit oahpuid normerejuvvon áiggis
- ásahit studeantaviesu ja nannet studeantabirrasa ovttas Sis-Finnmárkku studeantaovttastusain
- nannet studeantarekrutterema buot oahppofálaldagaide
- joatkit sámáiduhttit oahppofálaldagaid ja lasihit iešguđet sámegielaid oinnolašvuoda
- fállat oahpahusa máŋgga sámegillii
- nannet sámi servodaga gielladiđolašvuoda ja máŋgasámegielatvuoda
- kártet gelbbolašvuodárárbuid sámi ja eará eamiálbmotservodagain ja dan vuodul árvvoštallat ođđa oahppofálaldagaid ásahit servodagaid dárbuid mielede
- nannet riikkaidgaskasaš ja áigeguovdilis oahppofálaldagaid ovttasráđiid eará eamiálbmotásahusaiguin
- doalahit oktavuođa ovddeš studeanttaiguin ja hukset fierpmádaga sin váste

4.1 Sámi oahpaheaddjeoahput

Sámi oahpaheaddjeoahput galget leat guovddážis sihkarastit ahte sámi mánáin ja nuorain leat doarvái sámegielat oahpaheaddjít ja alla oahpahuskvalitehta.

Sámi allaskuvla áigu:

- leat ovdavázzi sámi pedagogikhkas ja didaktikhkas
- nannet duoji, juoigama, musihka, ja árbevirolaš máhtu oahpaheaddjeoahpuin
- nannet digitála gelbbolašvuoda sámi oahpahussuorggis
- fállat oahpponeavvopedagogikhka oahpu
- nannet lassi- ja joatkaoahpuid ja gealboloktendoaimmaid mánáidgárde- ja skuvlaoahpahedđiid váras
- nannet ja ovdánahttit ovttasbarggu eará oahpaheaddjeoahpuiguin
- cegget mánáidgárdeoahpaheaddjemastera ja PhD oahpu sámi oahpaheaddjeoahpuid fágasuorggis

4.2 Sámejella ja sámi girjjálašvuoda oahput

Sámejella ja sámi girjjálašvuoda oahput galget leat sámi giela ja identitehta guovddáš oahput ja dehálaš gaskaoapmi man bokte giellamáhttu, kultuvra ja árvut sirdojít boahtte buolvvaide.

Sámi allaskuvla áigu:

- nannet sámi servodaga gielladiđolašvuoda ja máŋggasámegielatvuoda
- nannet eallinagi oahppama masa gullá máhttu sámi rikkis njálmmálaš árbbis ja čállon girjjálašvuodas
- viiddidit sámegielaid álgokursafálaldagaid ja nannet giellaguovddážiiguin ovttasbarggu
- vuoruhit barggu addit vejolašvuoda earágielagiidda oahppat sámegielia
- cegget sámi dulkaoahpu

4.3 Duodji, dáidda, musihkka ja luohteoahput

Duodje- ja estehtalaš oahput galget leat guovddáš fágat seailluhit ja nannet árbevirolaš máhtu ja immateriála kulturárbbi.

Sámi allaskuvla áigu:

- ođasmahttit duodjeoahpuid, nu ahte dat fátmmastivčče hábmema ja eará kreatiivvalaš fágasurrgiid ja dáiddafágaid
- árvvoštallat duoji ja dáidaga doavttergrádaohpu ásaheami
- duodjeoahpuid bokte čalmmustahttit guoddevašvuoda ja veahkkin dustet rievadusaid mat leat sámi servodagain
- ásahit bistevaš sámi musihkka- ja luohteoahppofálaldaga ja nannet sámi musihkkasuorggi ovttasráđiid relevánta ásahusaiguin

4.4 Servodatdieđa-, boazoealáhus-, eamiálbmotriekte- ja journalistihkkaoahput

Sámi allaskuvllas galgá leat fágabiras mii fállá sihke boazoealáhusa, journalistihka, eamiálbmotrievtti ja servodatdieđalaš oahpuid, árbediehtooahpu, oskku ja eallináddejumi oahpu ja ovttasbarggu bokte sámi buohccidivvšároahpu.

Sámi allaskuvla áigu:

- ásahit ođđa servodatdiehtaga bacheloroahpu
- árvvoštallat cegget boazoealáhusa masteroahpu
- ođasmahttit ja ovdánahttit journalistihkkaoahpuid
- nannet ovttasbarggu UiT:in Sámi buohccidivvšároahpus
- nannet eamiálbmotriektesuorggi ja ovttasbargguid dán suoggis

5 SÁMI LOHKANGUOVDDÁŠ

Sámi lohkanguovddáš galgá oahpahusvuogádahkii veahkkin ovdánahttit dásseárvosaš ja heivehuvvon njálmmálaš ja čálalaš oahpahusa sihke sámegielas ja sámegillii, vuosttažettiin davvisámegillii, julevsámegillii ja lullisámegillii. Sámi lohkanguovddáš galgá lasihit beroštumi ja máhtu bargat sámegielovdánahttimiin mánáidgárddiin ja vuođđooahpuin. Oahpponeavvoportála

Ovttas | Aktan | Aktesne galgá čohkket dieđuid ja čalmmustahttit sámi oahpponeavvuid ja movttiidahttit daid beaktilis geavaheami.

Sámi allaskuvla áigu:

- ovttasráđiid sámi oahpahedđiiguin, skuvllaiguin, mánáidgárddiiguin ja mánáidgárde- ja skuvlaeaiggáđiiguin, ja oahpaheaddjeoahpuiguin buoridit sámi mánáid ja ohppiid oahpahusa kvalitehta
- nannet ja ovddidit fágabirrasa vai sáhttá ovdánahttit doaimmaid servodaga dárbbuid mielde
- vuoruhit dutkan- ja ovdánahttindoaimmaid mat nannejit diedu ja máhtu sámegielaid njálmmálaš giela, lohkama ja cállima birra ja sámi oahpahussii guoskevaš áššiin
- bargat nannet oahpponeavvoráhkadeami ja -gaskkusteami rájiid rastá, ja ásahit ovttasbargguid eará sámi ásahusaiguin ja fágabirrasiiguin man bokte čohkket ja čalmmustahttit sámi oahpponeavvuid iešguđet guovlluin Sámis
- ođasmahttit ja ovdánahttit Ovttas | Aktan | Aktesne portála vai šaddá áigeguovdilis gaskkusteaddji ja lunddolaš válljejupmi go galgá sámegielat oahpponeavvuid ohcat, viežat, juogadit ja ráhkadit
- ovdánahttit kárten- ja árvvoštallanreaiduid ja -vugiid mat leat veahkkin mánáidgárddiid ja skuvllaaid oahpahusa ovdánahttimii

6 DUTKAN, OVDÁNAHTTIN JA GASKKUSTEAPMI

Sámi allaskuvlla dutkan- ja ovdánahttindoaimmat galget leat vuodđun min oahpuide ja ávkin sámiide, ásahusaide, ealáhusaide ja báikegottiide.

Sámi allaskuvla áigu:

- čalmmustahttit iežas rolla njunuš eamiálbmotdutkanásahussan ja nannet ja doarjut fágabirrasa vai sáhttit dutkan- ja ovdánahttindoaimmaid ovddidit
- nannet dutkiid skuvlejumi ja hukset ollislaš bálgá dutkiid ovdáneapmái
- nannet sámegielaid dieđalaš giellan ja sámegielat dieđalaš publiserema
- nannet duoji ja dáidaga dutkan- ja ovdánahttinbargguid
- aktiivvalaččat doarjut studeanttaid searvama dutkamii
- vuoruhit dutkangaskkusteami iešguđet vugiiguin ja reaidduiguin
- duohandahkat nationála dutkanetihkalaš njuolggadusaid ja veahkkin ovdánahttit eamiálbmotdutkama dutkanetihkalaš prinsihpaid
- bidjat eamiálbmogiid ovdagihtii diehtovuđot dohkkeheami (FPIC) eaktun buot dutkamiidda
- hábmet ja čađahišgoahtit dutkanstrategijja mas čielggadit allaskuvlla dutkanstrategalaš vuoruhemiid ja čielggadit iežamet dutkanprofiila
- guorahallat hukset fágabirrasa mii sáhttá buktit váikkuhusguorahallamiid áššiin mat gusket sámiide

7 SERVODATOVDDASVÁSTÁDUS JA GULAHALLAN

Sámi allaskuvlla fágabirrasiid máhttu galgá veahkkin doarjut sápmelaččaid birgejumi, sihke ekonomalaččat, sosiálalaččat ja kultuvrralaččat ja maiddái guoddevaš boahtteáiggi Sámis.

Sámi allaskuvlla galgá leat njunnošis sihkkarastimin geabbilis máhttosirdima ođđa buolvvaide ja huksemin máhttovuođu maid sámi servodagat dárbbasit servodatnuppástuhittimaid ja rievdamiaid oktavuođas.

Sámi allaskuvla áigu:

- vuđolaččat dokumenteret, dutkat ja gaskkustit makkár oanehiságge ja bisteavaš váikkuhusaid dálkkádatrievdamat buktet eamiálbmogiidda ja erenoamážit sámiide
- leat sámi servodagaid fágalaš doarjjan sámi duoh tavuođa- ja seanadanproseassaid oktavuođas
- searvat sámi vaši ja kultuvrralaš appropriašuvnna eastadanbargguide
- nannet profešuvdnabargiid gelbolašvuoda sámiid ja sámi perspektiivvaid birra, erenoamážit oahpaheaddjeahpuin ja eará profešuvdnaoahpuin, nannen dihte sámiid dásseárvosaš sajádaga servodagas
- ásahit gealbogouovddáža ja čielggadit bisteavaš ruhtadeami dasa ovttasráđiid davviriikkaid eiseválddiiguin ja sámedikkiiguin
- searvat aktiivvalaččat servodatdigaštallamiidda vai Sámi allaskuvla sajáiduvvá sámi válđo máhttoásahussan sámi álbmoga buorrin

8 EAMIÁLBMOTOVTTASBARGU

Sámi allaskuvllas lea erenoamáš sajádat eamiálbmogiid gaskkas. Sámi allaskuvla lea dohkkehuvvon eamiálbmotásahussan WINHEC¹ vuogádagas. Dat duođašta ahte sámegielat, sámi árbevirolaš máhttu ja sápmelaččaid vuogatvuodat eamiálbmogiin leat vuođđun min doaimmaide.

Eamiálbmotovttasbargu galgá doarjut akademalaš ja servvodatlaš dekoloniserema ja seanadeami.

Sámi allaskuvla áigu:

- ovttasbargat eará eamiálbmotásahusaiguin ovddidan dihte eamiálbmogiid iežaset oahpahusvugiid ja vuogádagaid
- nannet eamiálbmotásahusauid ovttasbargguid sihke dutkamis, studeantalonohallamis ja fágalaš máhtolašvuoda lonohallamis
- joatkit searvat WINHEC, WINU² ja UArctic³ ovttasbargguide ja fágalaš fierpmádaguide ja dakko bokte nannet min gulahallama eará eamiálbmotásahusaiguin
- hábmet ja fállat vel eanet oahppofálaldagaid mat leat erenoamážit heivehuvvon eamiálbmogiidda
- doarjut ja ovddidit eamiálbmot organisašuvdnaovdánahattima ja jođihanmálliid

¹ World Indigenous Nations Higher Education Consortium

² World Indigenous Nations University

³ University of the Arctic